

Geest komt op

Van Isabella Hammad verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos uitgevers

De Parijzenaar

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Isabella Hammad

Geest komt op

Vertaald door
Gerda Baardman
en Jan de Nijs

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 6034 3

© 2023 Isabella Hammad

© 2023 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,
Amsterdam en Gerda Baardman en Jan de Nijs

Oorspronkelijke titel Enter Ghost

Oorspronkelijke uitgever Jonathan Cape

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Kobi Israel/Millennium Images, UK

Foto auteur © Urszula Soltys

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn ouders

Ik had verwacht dat ik op het vliegveld zou worden ondervraagd en dat gebeurde ook. Wat me wel verbaasde was dat het niet lang duurde. In een apart kamertje stelden een jonge blonde agente en daarna een oudere agente met donker haar om beurten vragen over mijn leven. Ze waren vooral geïnteresseerd in mijn familiebanden met dit land, en ik herhaalde vier keer dat mijn zus hier woonde, maar dat ik er zelf in geen elf jaar meer was geweest. Waarom? vroegen ze telkens weer. Ik had er geen verklaring voor. Op sommige momenten kwam het gesprek bizar dicht in de buurt van mijn rechten. Ze probeerden me natuurlijk alleen maar van de wijs te brengen. Waarom is uw zus wel staatsburger en u niet? Op het juiste moment op de juiste plek geweest, zei ik schouderophalend. Ik wilde niet over mijn moeder beginnen. Ze maakten mijn bagage open, doorzochten mijn eigendommen, sloegen alle toneelstukken open, bladerden door mijn agenda met de blanco zomermaanden en de twee romans, waarvan ik er een in het vliegtuig had uitgelezen, waarna ik naar een ander vertrek werd gebracht voor visitatie. Dat lijkt me toch niet nodig, zei ik op hooghartige toon terwijl een derde agente met haar detector over mijn blote lijf streek alsof ik iets onder mijn huid kon hebben verstopt en langer bleef hangen bij mijn behandjes en mijn onderbroek, die ik van tevoren speciaal bij elkaar had uitgezocht, blauwe kant, en toen ze voor mijn kruis neerknielde voelde ik de lach in mijn

maag opborrelen. Ik trok mijn kleren weer aan, verwonderd omdat ik zo trilde, en tien minuten later werd ik naar een hokje geroepen, waar een lange man die ik nog niet had gezien me mijn paspoort teruggaf en zei dat ik het land in mocht, welkom in Israël.

Ik liep de wachttruimte door en herkende twee somber kijkende Arabische mannen en een jonge westerse vrouw met rode lipstick die in hetzelfde vliegtuig hadden gezeten en nog op hun ondervraging zaten te wachten. Ze volgden me met hun ogen naar de automatische deuren, en toen die zuchtend opengingen, keek ik op mijn telefoon en zag dat er maar een uur was verstreken. Ik had dus nog twee uur zoek te brengen, want mijn zus Haneen zou pas om halfzeven terug zijn in Haifa. In een impuls besloot ik een taxi naar Akka te nemen. Ik had het idee dat ik eerst iets moois moest zien.

In de auto begon mijn adrenalinepeil langzaam te zakken en keerde de schaduw van de ellendige winter weer terug, en door die donkerte keek ik naar de voorbijtrekkende landbouwgronden en de heuvels van Galilea. Al mijn hele leven was ik me bewust van Haneens sterkere morele kompas, en daardoor durfde ik haar pas op het allerlaatste moment in vertrouwen te nemen, als het echt niet anders kon. Ik wilde me ook tegen haar verzetten, zoals een kind zich tegen zijn ouders afzet en tegelijkertijd hun wijsheid in zich opneemt; ik wilde in haar logeerkamer zitten mokken en me beter voelen door de geheime, gedempte blijdschap omdat iemand me ter verantwoording riep.

Misschien had ik dat feit nog niet onder ogen gezien, maar ik was hier niet alleen voor Haneen naartoe gekomen. Na anderhalf uur verschenen er borden voor Akka en mijn bloed begon wat sneller te stromen. We namen de afslag en stopten bij de bogen van de oude binnenstad. Ik betaalde de chauffeur en trok mijn koffer achter me aan door een straatje, en toen ik de blauwe lucht boven de zeeering zag opgloeien bleef ik staan. Ik keek naar de oeroude stenen en het duizelingwekkende water. Ik was niet voorbereid op dit lichamelijke effect, het geheugen van mijn zintuigen. Naast de pier waren een paar rode tafeltjes en stoelen opgesteld. Ik liep naar de muur, zette mijn koffer ertegenaan en bleef even zo staan.

De zon verwarmde mijn gezicht, mijn handen. Mijn oksels begonnen te zweten. Ik hees me op en ging op de muur zitten.

Een meter of twaalf lager sloeg het water tegen de muur en stroomde schuimend weer terug. Rechts van me, bij de kromming in de muur, stond een groepje jongens naast elkaar. Een en al ellebogen, handen op heupen, ze verplaatsten hun gewicht van de ene voet naar de andere, keken naar elkaar, wachtten. Twee van hen waren klein en mager, op blote voeten, met bruine, zonbeschenen schouderbladen. De meeste grotere jongens droegen sneakers die donkere afdrucken op de stenen achterlieten, en van de zoom van hun korte broek viel een snoer van druppeltjes. De voorste nam een aanloop en sprong, met opgetrokken knieën. Het leek eindeloos te duren voordat hij het water raakte en zijn lichaam strekte. Hij brak door het oppervlak en verdween. Toen zijn hoofd weer bovenkwam, reageerden de andere jongens niet. Ik denk dat ik applaus had verwacht of zoiets. De springer schudde zijn haar naar achteren en zwom naar de rotsen.

In gedachten zag ik mijn eigen lichaam van het muurtje omlaag zweven. Mijn dunne linnen broek bolde op, verstrakte in de lucht als een zeil en slonk weer op het moment dat ik het water raakte. Ik zag en voelde de muur door mijn mouwen heen over mijn onderarmen schrapen. Het volgende moment lag ik met mijn benen gespreid en een hand uitgestrekt bloedend op de rotsen.

De jongens gingen dicht bij elkaar staan praten en keken steeds mijn kant op. In de diepte likte het water aan de stenen en liet zwarte, steeds groter wordende, vervagende kringen achter. In de verte doorkliefden tankers de golven. Het geluid van de zee was rustgevend. Na een tijdje sprong ik weer op de grond en trok mijn koffer mee naar de straat om weer een taxi aan te houden. Kunt u me naar Haifa brengen? vroeg ik, om de een of andere reden in het Engels. Misschien omdat ik niet zeker wist of hij een Palestijn was, zelfs niet in het oude Akka, of misschien omdat ik nog maar twee uur geleden mijn Engelsheid had benadrukt om mijn doorgang bij de grenspolitie te versoepelen. Het was benauwd in de auto, de hitte van de dag was blijven hangen. Op de radio werd een

Arabisch liedje gedraaid. Aan de achteruitkijkspiegel hing een ketting van kaurischelpen.

‘Wael Hejazi. Kent u die?’ vroeg de chauffeur.

‘Nee. Is hij beroemd?’

De chauffeur lachte. Hij zong een stukje mee. ‘Vakantie?’

‘Ik kom mijn zus opzoeken.’

‘Joods?’

Ik deed alsof ik hem niet had gehoord. Waarschijnlijk had hij wel geraden dat ik Arabisch was, anders had hij het vast niet gevraagd. Ik hield niet van die dansjes van chauffeurs met hun passagiers, dat aftasten: afkomst, loyaliteiten, mate van onwetendheid. Bij de laatste passen, vlak voor het rinkelen van het kleingeld, zou hij waarschijnlijk op de proppen komen met een verhaal van verlies en politieke vervreemding. Ik verzette me tegen het idee dat ik iets met deze man gemeen zou hebben. Ik stak een hand uit naar de kier in het raam die een sissend zuchtje lucht binnenliet en de vraag of het raampje verder open mocht lag al op mijn lippen, maar als ik zijn taal sprak, zou van het een het ander komen en ik had geen zin om daarop door te gaan met – *Layth*, zoals door het gebarsten plastificeerlaagje op zijn vergunning in Romeinse letters naast de Hebreeuwse te lezen stond. Een jeugdige foto, glimlachje, zwarte snor, die grijs was in de achteruitkijkspiegel waarin ik zijn ogen naar mij en dan weer naar de weg zag flitsen.

‘Would you mind opening the window?’ vroeg ik in het Engels.

Er sneed een briesje door de taxi. De bermten waren bespikkeld met palmen. Pijnbomen. Pylonen.

Het idee om naar Haifa te gaan was in januari in Londen opgekomen. Haneen was overgekomen voor de kerstdagen en toen ze een paar dagen na nieuwjaarsdag haar koffers de trap van het huis van onze vader af sleepte, besefte ik ineens dat we elkaar de hele vakantie niet hadden gesproken, althans niet echt. Het begon te regenen. Ik gaf haar mijn roze paraplu en deed de deur voor haar open, ineens in de greep van schuldgevoel en toen van paniek, want ik had haar nodig en het was nu te laat

om dat tegen haar te zeggen. De taxi kwam, we zwaaiden haar uit, en toen vertelde ik alles aan mijn vader, maar een beetje onderkoeld om hem niet ongerust te maken. Ga een keer in Haifa bij haar langs, zei hij, terwijl hijzelf net zo lang niet in Haifa was geweest als ik.

‘Zullen we samen gaan?’ opperde ik. ‘Een Nasir-familiereisje.’

‘O nee, nee, nee,’ zei hij. Hij pakte zijn krant en verdween in de keuken.

Vlak voor zijn zeventigste was mijn vader eindelijk met pensioen gegaan en hij moest nog wennen aan het leven thuis, in East Finchley. Dat was voor mij helemaal aan de andere kant van de stad, dus logeerde ik bij hem zolang Haneen er was, zodat we de vakantie met ons drieën onder hetzelfde dak konden doorbrengen. Ik had heel oktober en november als Arkadina in *De meeuw* van Tsjechov gestaan en in december, toen we waren gestopt en Haneen kwam, was ik daar nog helemaal hyper van. Er waren op dat moment niet veel audities, alleen feesten waarvan ik in de kleine uurtjes thuiskwam, waarna ik de trap op sloop om in mijn oude kinderkamer te gaan slapen. Het kerstfeestjescircuit was niet echt mijn scene, maar ik had iets met Harold Marshall, de regisseur van *De meeuw*, en hij zat daar helemaal in. De hele maand was ik dronken van het gekonkel, me voortdurend bewust van zijn aanwezigheid, zijn grote gestalte in volle ruimtes, zijn dreunende stem, zijn vervaarlijke zwarte manen die hij aldoor achterover gooide. Hij was de eerste voor wie ik sinds mijn scheiding sterke gevoelens had en ik wist wel dat het nog te vroeg was om van liefde te spreken, maar ik kan niet ontkennen dat ik dat woord in gedachten wel gebruikte. Het keerpunt was nog niet gekomen, maar ik voelde dat dat niet lang meer zou duren en probeerde het te verdringen. Ongetwijfeld droeg dat bij aan de kracht van mijn gevoelens.

Intussen had Haneen de keuken van onze vader vol gezet met dozen die ze van zolder had gehaald en ze maakte stapeltjes voor dingen die weg konden, ordende zijn papieren en foto's en borg ze op in archiefmappen, met haar leesbril in haar haar, dat grijzer was geworden sinds ik haar voor het laatst had gezien. 's Morgens, als ik nog helemaal wa-

zig van het slaaptekort bij wijze van ochtendgroet mijn hand opstak en koffie ging zetten, moest ik me een weg door de troep banen. Toen mijn vader de chaos zag, hief hij zijn handen ten hemel en riep dat het ‘hopeloos’ was. Haneen riep hem tot de orde alsof hij haar kind was, wat hij op de een of andere manier niet erg leek te vinden. ’s Middags gingen ze wandelen over de Heath, en soms ging ik mee en luisterde naar hun gesprekken. Zelf had ik het idee dat ik de schijn behoorlijk goed op-hield. We brachten kerstavond samen door, dronken op zijn pensioenering en neurieden mee met zijn oude lievelingsliedjes. Een paar dagen later zette Haneen zes volle vuilniszakken op de stoep en vertrok naar het vliegveld.

Ook ik pakte mijn kleine koffertje om weer naar huis te gaan, aan de andere kant van de stad, en nam afscheid van mijn vader. Hij tuurde over zijn bril.

‘Je bent jezelf niet,’ zei hij.

De regen kletterde op het dak van de keuken. Ik wilde alles ontkennen. Toen zag ik zijn getuite lippen in zijn witte baard en hoorde mezelf zeggen dat ik wel ongeveer begreep waarop hij doelde.

Een paar maanden later was mijn relatie met Harold afgelopen en ik vroeg Haneen of ze het leuk zou vinden als ik haar opzocht. Ik kon niet meteen weg, want op woensdagavond gaf ik acteerles en op donderdag bewegingsles, en afgezien van een reclamespot waarin ik een paar jaar geleden de hoofdrol had gespeeld waren die lessen mijn voornaamste bron van inkomsten. Ik boekte een vlucht voor juni, als de vakantie begon. Een troostrijk vooruitzicht.

‘Wat ben je bruin,’ zei Haneen tussen twee zoenen door.

‘Dat lijkt maar zo, door het licht.’

Aan de ene kant van haar appartement waren ramen tot aan het plafond, dof in het vroege avondlicht, met bomen erachter. In de keuken wierp een sterke lamp vanachter een gekleurd glazen kap een bonte lichtstraal op de grond.

‘Is dit alles wat je bij je hebt?’

Ze rolde mijn koffer ergens uit het zicht, marcheerde naar de waterkoker en vulde hem bij de kraan. De keuken was smetteloos: geen magnetjes op de ijskast, geen rondslingerende enveloppen. Niet eens een krant.

‘Hoe ging het op het vliegveld?’

‘Ze hebben me ongeveer anderhalf uur vastgehouden.’

‘Bofferd. Maar je hebt dus op me moeten wachten. Waarom heb je niet gebeld?’

‘Ik ben naar Akka gegaan.’

‘Leuk. Hoe gaat het met pa? Als je honger hebt...’ Ze zette een schaal fruit voor me neer. Door de lampenkap had ze een rode snor.

‘Prima. Hij zwemt veel.’

‘We zullen hem bellen. En verder? Hoe gaat het met je werk?’

‘Stille tijd.’

‘Ja. Oké.’ De gloeidraad bromde in de stilte. ‘Ik ben blij dat je er bent. Hoelang bleef je ook weer?’

‘Ik dacht aan een paar weken. Maar als je de ruimte nodig hebt kan ik best...’

‘Nee, nee, blijf zolang je wilt. Ik ben toch veel weg. Soms blijf ik in Tel Aviv slapen, vooral als we vakgroepvergadering hebben.’

‘Oké.’

‘Maar je bent natuurlijk welkom, zolang je maar wilt.’ De waterkoker sloeg af en de tegels besloegen.

Ik staarde naar haar. Er was iets mis. Ze schoof haar bril omhoog en wreef met duimen en wijsvingers over haar ogen, duwde ze naar elkaar toe. Geen gebaar van een vrouw die mascara gebruikt. Ik zette mijn ellebogen op het keukenblok en deed mijn best om warmte uit te stralen.

‘Hoe gaat het op de universiteit?’ vroeg ik.

‘Ellendig, om je de waarheid te zeggen. Steeds erger. Alsof ik voortdurend kogels moet ontwijken. Ik weet niet hoe ik... hoe ik moet zijn. Ik overweeg naar Engeland te emigreren.’

‘Wat?’

Ze boog zich over haar telefoon, streek over het scherm, tikte erop en legde hem tussen ons in.

‘Niet teruggaan naar Engeland,’ zei ik. ‘Daar is het verschrikkelijk.’
‘Ha, baba!’ Ze keek me aan, maar de glimlach was voor onze vader.
‘Hallo!’ klonk zijn stem na een kleine vertraging.
‘Ha, baba. Sonia hier.’
‘Habibti, al-hamdillah ’asalamtik. Hoe gaat het! Heb je het huis al gezien?’
‘Nog niet.’ Ik lachte. ‘Ik ben er nog maar net.’
‘Waren ze lastig?’
‘Viel wel mee. En nu ben ik in Haneens mooie huis! Ik zie al wel dat het uitzicht geweldig is. Er komen allerlei herinneringen boven. Met jou alles goed?’
‘Maak maar veel foto’s en filmpjes. Met mij gaat het goed. Ik zit naar een film over Vietnam te kijken.’
‘Ik hoor dat je veel zwemt,’ zei Haneen.
‘Ja.’
‘Borstcrawl is beter dan schoolslag, denk om je rug.’
‘Oké, Haneen. Oké.’
‘We spreken je morgen wel weer, baba.’
‘Dag. Dag, mijn leven. Dag, Sonia, lieverd.’

Het duurde die avond lang voordat ik in slaap viel. Ik dacht aan het huis van onze grootouders terwijl ik wegdommelde. Ik dacht aan de trap en als vanzelf rook ik weer die geur van overrijpe vruchten die naar binnen woei uit de tuin, waar ik tegen het verbod van mijn vader in op blote voeten rondliep tot mijn voetzolen kleverig waren van de afgevallen pruimen en met een nagelborsteltje moesten worden schoongeboend. Met pijnlijke maar schone voeten sta ik druipnat op de betegelde badkamervloer en dan onder de oude douche, en dan word ik drooggewreven met een van de blauwe badhanddoeken, die elk jaar kleiner werden, totdat je je er niet meer met goed fatsoen in kon wikkelen om door de gang naar je kamer te lopen, en ik zie de bogen van de ramen en voel de zeebries uit de haven. En dan lig ik op een bed of op een sofa of op de grond in de hitte te lezen. De kamer die we deelden, met Haneens bed in de hoek en het mijne bij de deur. Ik werd vroeg wakker en trof mijn groot-

vader beneden voor het raam met een dik boek met minuscule lettertjes. Ze zeiden altijd dat Haneen haar hersens van jiddo had.

Maar de duidelijkste herinneringen aan de zomers in Haifa had ik niet zozeer aan bepaalde dingen of gebeurtenissen als wel aan bepaalde gevoelens en aan dagdromen, een bezigheid waar ik me altijd op verheugde als we met de picknickspullen naar het strand gingen. Uitgestrekt op een handdoek lag ik naar mijn walkman te luisteren en liet het drama van mijn leven aan mijn geestesoog voorbijtrekken terwijl de wereld om ons heen saai en gewelddadig bleef. En toen ik in de puberteit kwam, liet ik me gaan in verboden, verwarde fantasieën over de Israëliische jongens die ik bij de waterkant zag, hun soepele, gespierde silhouetten als zonnevlekken op mijn gesloten oogleden geprojecteerd. Ik vergeleek ze met onze neef Issa en zijn vriend Yusef, machteloos met hun gebogen hoofden.

Ik werd laat wakker met de zon op mijn gezicht. Er hingen geen gordijnen en er zaten ook geen luiken voor het raam, maar toch was ik erin geslaagd uit te slapen; het was bijna kwart voor twaalf. Ik schuifelde naar de keuken op de hotelsloffen die Haneen bij mijn deur had gezet. Achter de ramen was het licht en vol bomen. Daarachter de industriële haven, het water. Ik voelde me zwaar van het lange slapen.

‘Goeiemorgen,’ zei mijn zus vanaf de bank. Op haar ene knie hield ze een laptop in evenwicht en op de andere een stapel papieren. ‘We hebben kaartjes voor het theater vanavond. Mariam had er twee over. Herinner je je Mariam nog?’

‘Wat spelen ze?’

‘Al-Moharrij, De nar. Ken je het?’

‘Ik ken helemaal geen Arabisch toneel.’

‘Het schijnt heel beroemd te zijn.’

Ik wist niet wat ik daarop terug moest zeggen. Ik was hier juist om even niets met toneel te hoeven. Ze boog zich naar haar scherm. Ik schonk een mok vol met koude koffie en overwoog hem in de magnetron op te warmen.

Mijn carrière had ups en downs gekend, net als die van de meeste andere acteurs. Op de toneelschool was ik in mijn jaar een van de twee die geschikt leken voor ingénue-rollen, en hoewel ik met mijn een meter tweeënzeventig aan de lange kant was, had ik een commercieel interessant, ongewoon uiterlijk, zeiden ze. Dat soort uitspraken zorgt ervoor dat kwetsbare jonge vrouwen hun uiterlijk door een vergrootglas gaan bekijken, want er lijkt zoveel van af te hangen. In mijn geval: lange, asymmetrische neus, lippen met een hoge cupidoboog, zware oogleden, krullend donker haar dat in de zon aan de haarwortels oranje werd. Mijn profiel was een beetje streng; ‘markant’, noemde mijn docent het. Dat was met de jaren wel wat verzacht en daar was ik dankbaar voor, al was ik aan de andere kant ook bang dat het me karakterrollen zou kosten. Maar het toneel is hoe dan ook wreed voor acteurs, markant of niet.

Het auditeren had iets pijnlijk verslavends: je had zoveel te verliezen en het leek wel alsof je voortdurend geweldige rollen door toeval of omstandigheden naar anderen zag gaan. Meteen na mijn afstuderen kreeg ik een televisierol, waarna ik het grootste deel van de periode tussen mijn twintigste en dertigste bij een Londens gezelschap Shakespeare, Ayckbourn en Stoppard speelde, met af en toe een rolletje in een detectiveserie; ik auditeerde onvermoeibaar in het West End, werd af en toe gecast, nam soms een snelle tv-klus aan voor het geld en in de hoop mijn naamsbekendheid te vergroten. Ik heb een paar optredens met een performancekunstenaar gedaan, Nile Banks, die locatietheater in en rond galeries in Londen en Manchester maakte. Ik heb een Jemenitische spion gespeeld in een tv-serie en ik ben een Arabisch sprekende edelfigurant geweest in een documentaire over het Sykes-Picotverdrag, maar Arabische rollen zijn dungezaaid en als er eentje langskwam, ging die meestal aan mijn neus voorbij ten faveure van iemand met donker haar, of ze nu een rollende r kon uitspreken of niet. Toen ik die rol in *De meeuw* kreeg, was ik al bijna twintig jaar bezig. Ik had mijn hoogtepunten gekend. *Noises Off* bij Trafalgar Studios, *Les Liaisons Dangereuses* bij de Royal Shakespeare Company, en het jaar waarin ik Fanny speelde in

Mansfield Park in het Royal Court Theatre. Die momenten gingen voorbij en kregen geen vervolg. De meeste van mijn vriendinnen in het vak waren op totaal andere rollen overgestapt: de een werd cameravrouw, de ander script editor. Ze kregen kinderen, werden docent of huisvrouw. Eén ging rechten studeren. Van alle vrouwen met wie ik op de universiteit, de toneelschool en in de eerste jaren daarna bevriend was geraakt, waren er nog maar twee, twee, werkzaam in het vak: een was lichtelijk beroemd, weliswaar meer van gezicht dan van naam, en de andere zat bij de Royal Shakespeare Company. Ik was niet lichtelijk beroemd en had ook geen vast contract bij een vooraanstaand gezelschap, en toch ging ik door, aangedreven door... wat? IJdelheid? Een onzinnig, koppig zelfvertrouwen, overeind gehouden door mijn vrees voor de feitelijke gevolgen als ik de handdoek in de ring zou gooien? Een van de redenen waarom ik er rond mijn vijfentwintigste van afzag elke zomer in Haifa door te brengen, was de angst dat ik kansen misliep als ik te lang uit de Engelse toneelwereld wegbleef. Bovendien had ik Marco ontmoet en mijn nieuwe leven met hem droeg ertoe bij dat de Palestijnse zaak uit mijn gedachten verdween. Haneen deed het voor ons allemaal, ik was er op afstand bij betrokken en hoefde er niet per se heen. Bovendien was de Tweede Intifada nog aan de gang en na de dood van jiddo en teta leek er weinig aanleiding meer te zijn om erheen te gaan. Han pakte vaak genoeg het vliegtuig om ons op te zoeken. Er verstreek tien jaar, waarin mijn huwelijk op de klippen liep en ik niet meer op koers leek te kunnen komen; ik deed nog steeds audities en kreeg rollen, maar dat werden er steeds minder en er zat steeds meer tijd tussen. Van mijn auditie voor *De meeuw* verwachtte ik zo weinig dat ik mijn monoloog met een veelbetekenende blik tot de regisseur zelf richtte. Harold Marshall werd als veelbelovend beschouwd, hoewel hij al een tijdje meeliep. Ik zag zijn wenkbrauwen snel op en neer gaan toen ik me omdraaide en wegliep, en de volgende dag belde hij om te vertellen dat ik de rol had.

Dat stuk ontstak een gevaarlijke euforie in me, die des te erger werd door het feit dat in de laatste drie repetitieweken een bijzonder soort energie ontstond tussen de dertien spelers – onder wie zich merkwaa-

dig genoeg niet één narcist bevond; een energie waarvan de gloed op de regisseur afstraalde, die we – natuurlijk ten onrechte – voor de veroorzaker aanzagen. Toen ik in de recensies speciaal lovend werd genoemd werd ik zenuwachtig, alsof ik mijn medespelers afviel – totdat ik zag dat ze juist blij voor me waren. Mijn vader, die nooit scheutig was met lof, straalde me toe en vond dat ik ‘heel gevóelig speelde’, en Harold meende dat ik in zijn *Hamlet*, die in het National Theatre zou worden opgevoerd – een belangrijke stap in zijn carrière – een uitstekende Gertrude zou zijn.

Ik ging onder de douche, kleepte me aan, checkte mijn mail, las een paar pagina’s in een boek, maakte pasta klaar en belde onze moeder. Toen mijn telefoon leeg was, liet ik hem eenzaam en onopgeladen op de bank liggen. Ik keek naar buiten, naar de zee, een vlakke streep geruststellend blauw, en voelde mijn internetverslaving, die drang om te klikken en te scrollen, jeuken als een insectenbeet. Ik ging in kleermakerszit op de grond ademhalingsoefeningen doen, gevolgd door twintig minuten mediteren. Haneen moet me in de gaten hebben gehouden, want zodra ik me weer verroerde, schoot de radio wakker, een Brits accent, BBC: in het plaatsje Torre Annunziata in de buurt van Napels was een flatgebouw van vier verdiepingen ingestort en er zaten vijf of zes mensen onder het puin. Haneen begon het aanrecht schoon te maken en veegde de vloer.

Toen de zon niet meer op de ramen scheen en er een laat middaglicht naar binnen viel, werd er aangebeld.

‘Daar is ze,’ riep Haneen vanuit een andere kamer.

‘Wie?’

‘Mariam.’

‘O ja.’

‘Doe jij even open?’

‘Eerlijk gezegd ben ik doodmoe, Han,’ zei ik terwijl ik op het knopje drukte.

Mijn zus verscheen; ze trok een T-shirt over haar hoofd. ‘Je hoeft niet

mee als je niet wilt. Al had je dat wel eerder mogen zeggen.'

'Sorry.'

Ze deed de voordeur open. 'Hallo-o.'

Over haar schouder zag ik een dikke bos donkere krullen op de overloop.

'Hoi, habibti.'

'Hoi, hoi. Ken je Sonia nog?'

Mariam drentelde naar binnen. Ze had een lange, mouwloze blauwe jurk aan en enkellaarsjes, die ze uittrok voordat ze aan de ontbijtbar ging zitten. Ineens zag ik beelden voor me van een meisje met een bol buikje, dat in badpak over het strand rende.

'We hebben elkaar ontmoet toen we klein waren,' zei ik. 'Mansour.'

'Ja, dat weet ik nog. Jullie kwamen hier vaak.'

'Elke zomer.'

'Welkom terug.'

'Dank je.'

'Thee?' vroeg Haneen.

'Graag,' zei Mariam. 'Kom je net van het vliegveld?' vroeg ze in het Engels. Ze sprak langzaam, met lange, slepende, Amerikaansachtige klinkers, als iemand die op een internationale school heeft gezeten.

'Gisteren.' Mijn klinkers klonken hoekig, misschien van de weeromstuit.

Ik schatte dat de vrouw minstens zes jaar jonger was dan ik. De familie Mansour woonde vroeger in dezelfde straat als onze grootouders en soms gingen we 's avonds in een groep met meerdere gezinnen op het strand barbecueën. Ik herinnerde me Mariam als een bazig kind dat altijd eiste dat we met haar speelden. In de loop der jaren was dat leeftijdsverschil weggevallen en die zes jaar stelden nu niks meer voor, behalve dat zij nog min of meer op de drempel van de dertig stond terwijl ik al op weg was naar de uitgang.

'Al-hamdillah as-salameh,' zei ze. 'Je zult wel moe zijn.'

'Sonia is hier sinds de Tweede Intifada niet meer geweest,' zei mijn zuster.

‘Dat meen je niet.’ Mariam keek naar me. ‘Welkom.’

‘Oké, alsjeblieft.’ Haneen deelde drie identieke turquoise mokken rond. ‘Hoe gaat alles?’

‘Oké, we hebben de cast bijna compleet. De financiering gaat minder vlot, nou ja, door, eh... en alles.’ Ze ademde uit en glimlachte geforceerd, blijkbaar geremd door mijn aanwezigheid. Ik nam aan dat ze me niet met de details wilde vervelen; pas later kwam het bij me op dat ze waarschijnlijk niet wist of ze me wel kon vertrouwen.

‘Mariam regisseert een productie van Hamlet op de Westoever,’ zei Haneen.

Ik lachte. ‘Serieus.’

‘Haneen zei dat jij ook in het vak zit.’

‘Acteerwerk. Soms ook tv.’

‘Ik ben regisseur.’

‘Toneel?’

‘Mm.’

Er viel een lange stilte. In gedachten rolde ik met mijn ogen. Mariam nam een slokje thee en keek me over haar mok heen aan.

‘Heb je weleens overwogen om in Palestina te gaan spelen?’

‘Niet echt.’

‘Dat zou je toch moeten doen.’ Ze zweeg even. ‘Het is een ramp dat alle talenten hier weggaan.’

‘Je weet niet of ik wel goed ben.’

‘Mag ik iets vragen? Wat trekt je zo aan in acteren?’

Ik lachte weer, harder nu. Mariam liet zich niet van de wijs brengen en wachtte op antwoord. Zelfs Haneen keek geïnteresseerd naar me. Mariams verzengende oprechtheid viel als een straal zonlicht op mijn gezicht. Ze irriteerde me. Tegelijkertijd had ze iets merkwaardig aantrekkelijks. Toen ze haar mok oppakte, vielen haar grote handen en kromme duimen me op. Ik liet haar vraag op me inwerken en dacht aan Arkadina. Aan die zeldzame, diep doordringende sensatie in de repetitieruimte.

‘Ik acteer nu twintig jaar,’ zei ik.

Mariam keek me rustig aan. Mijn antwoord was onvolledig en ze